

ฉบับที่ 6
ปี 2568

บทสรุปเชิงนโยบาย

POLICY BRIEF

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การปรับเปลี่ยนระบบ บัญชีประชาชาติ เพื่อความยั่งยืน

จัดทำโดย
นางสาวบุษิตา ไทยานนท์
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติเพื่อความยั่งยืน

ประเด็นสำคัญ

- ❖ การขยายขอบเขตของบัญชีประชาชาติ ควรรวมมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและบริการทางระบบนิเวศ เข้าไปในระบบบัญชีประชาชาติแบบดั้งเดิม เพื่อสะท้อนความมั่นคงที่แท้จริงของประเทศและ ประเมินผลกระทบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่อสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง
- ❖ การพัฒนาตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืน ควรใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมมากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมสีเขียว (Green GDP) บัญชีทุนธรรมชาติ (Natural Capital Accounting) แทนที่การพึ่งพา GDP เพียงอย่างเดียว
- ❖ การบูรณาการข้อมูลสิ่งแวดล้อมเข้ากับนโยบายเศรษฐกิจ ภาครัฐควรใช้ข้อมูลจากบัญชีประชาชาติ ที่ปรับปรุงแล้วในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การเติบโต ทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างยั่งยืน
- ❖ การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านข้อมูลและเทคโนโลยี ควรพัฒนาระบบการเก็บและวิเคราะห์ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมให้มีความแม่นยำ โปร่งใสและทันสมัย เพื่อให้สามารถประเมิน ผลกระทบของนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ❖ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีจากนานา ประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติเป็นไปตามมาตรฐานสากลและ สามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้ในระดับนานาชาติ
- ❖ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ภาครัฐควรจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการปรับเปลี่ยนระบบ บัญชีประชาชาติให้สะท้อนความยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการข้อมูลทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อให้การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ในระยะยาว

1. บทนำ

ระบบบัญชีประชาชาติ (National Accounts) เป็นกรอบมาตรฐานสากลที่องค์การสหประชาชาติ (UN) กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นระบบบัญชีวัดกิจกรรมเศรษฐกิจระดับประเทศ โดยฉบับแรก เมื่อ ค.ศ. 1953 ที่มีบัญชีหลัก 6 บัญชี ได้แก่ บัญชีผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (Domestic Product) บัญชีรายได้ประชาชาติ (National Income) บัญชีการสะสมทุนภายในประเทศ (Domestic Capital Formation) บัญชีครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไร (Household and Private Non-Profit Institutions) บัญชีรัฐบาล (General Government) และบัญชีระหว่างประเทศ (External Transactions) ประเทศไทยได้เริ่มจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติ เป็นครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2494 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใช้กรอบ แนวคิดของระบบบัญชีประชาชาติ มาตรฐานสากลในการจัดทำบัญชีประชาชาติของไทย การสำรวจการทำ บัญชีประชาชาติชุดแรก (ประมาณ พ.ศ. 2494–2506) ใช้ปีฐาน 2499 ต่อมาได้มีการปรับปรุงปีฐานเป็นระยะ ตามความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ เช่น ชุดที่สอง (พ.ศ. 2503–2518) ปีฐาน 2505 และชุดถัดมา อีกหลายชุด (วิโรจน์ นรารักษ์, ม.ป.ป.) การเปลี่ยนปีฐานเหล่านี้ทำให้ข้อมูลบัญชีประชาชาติของไทยสะท้อน

สภาพเศรษฐกิจได้ถูกต้องขึ้นตามยุคสมัย หลัง พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ปรับปรุงระบบไปสู่มาตรฐาน ระบบบัญชีประชาชาติรุ่นใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยได้เริ่มจัดทำบัญชีประชาชาติของประเทศไทยตามมาตรฐานสากลระบบบัญชีประชาชาติ 1993 (สำนักบัญชีประชาชาติ, 2550)

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 สังคมโลกเริ่มตระหนักว่าการพัฒนาเศรษฐกิจต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน Rio+20 ค.ศ. 2012 ได้มีการมุ่งเน้นประเด็นเศรษฐกิจสีเขียวภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2555) และกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ ได้เน้นย้ำว่าประชากรทุกคนต้องได้ประโยชน์ (No one left behind) และการเติบโตต้องไม่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเหลื่อมล้ำที่รุนแรง โดยแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) ระบุว่า เป็นระบบเศรษฐกิจที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เพิ่มความเป็นธรรมทางสังคม ขณะเดียวกันช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรลงได้ (หน่วยศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2561) ดังนั้น นอกเหนือจากการเติบโตทางการเงินแล้ว หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การลดความยากจน การกระจายรายได้ โอกาสด้านสุขภาพ การศึกษา และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนองนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์กรระหว่างประเทศหลายองค์การจึงเสนอการพัฒนาระบบบัญชีเศรษฐกิจฉบับเสริม (Satellite Accounts) ที่เติมข้อมูลใหม่ ๆ เข้ากับบัญชีประชาชาติเดิม อาทิ บัญชีการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account: TSA) บัญชีสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ (The System of Environment-Economic Accounting: SEEA) บัญชีสุขภาพ และบัญชีรายได้ครัวเรือน สำหรับสถานะสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ ระบบบัญชีเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมถูกพัฒนาขึ้นเป็นเวลากว่า 30 ปี เพื่อเชื่อมโยงระบบบัญชีประชาชาติกับข้อมูลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การจัดทำข้อมูลตามกรอบแนวคิดระบบบัญชีเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงช่วยคำนวณต้นทุนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (เช่น มูลค่าสุทธิของทรัพยากรป่าไม้ น้ำ บริการระบบนิเวศ) เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs หลายรายการภายใต้ SEEA สามารถตอบตัวชี้วัดได้มากกว่า 40 รายการจากเป้าหมาย SDGs เช่น เป้าหมายที่ 2 (ความมั่นคงทางอาหาร) เป้าหมายที่ 6 (น้ำสะอาด) เป้าหมายที่ 7 (พลังงานสะอาด) เป้าหมายที่ 11 (ชุมชนยั่งยืน) เป้าหมายที่ 12 (การบริโภค-การผลิตที่ยั่งยืน) เป้าหมายที่ 13 (การแก้ไขสภาพภูมิอากาศ) เป้าหมายที่ 14 (ชีวิตในมหาสมุทร) และเป้าหมายที่ 15 (ชีวิตบนบก) ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการเพิ่มมิติสังคมและสิ่งแวดล้อมในการจัดทำบัญชีประชาชาติ เช่น การพัฒนาบัญชีทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Capital Accounting) และการใช้ข้อมูลดัชนีชี้วัดด้านความสุขหรือคุณภาพชีวิตควบคู่กับ GDP เพื่อประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้านยิ่งขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) แม้จะเป็นตัววัดการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใช้กันทั่วโลก แต่ยังมีข้อจำกัดเชิงระบบที่สำคัญหลายประการ ประการหนึ่ง GDP ไม่ได้สะท้อนคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนเพียงอย่างเดียวโดยแสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วย เช่น เงินที่ได้จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจกระจุกตัวในบางกลุ่มประชากร ทำให้ภาพรวมความเป็นอยู่ไม่ทั่วถึง ประการที่สอง GDP ไม่ได้คำนวณรวมต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แม้ว่ากิจกรรมบางอย่างจะเพิ่ม GDP แต่กลับสร้างความเสียหายต่อสังคมและธรรมชาติ เช่น การขายเหล้า บุหรี่ หรือการตัดไม้ทำลายป่า เมื่อมองในเชิง GDP ปริมาณการขายเหล่านี้ช่วยให้ตัวเลข GDP เพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า

เศรษฐกิจหรือคุณภาพชีวิตของประเทศดีขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ GDP ไม่ได้สะท้อนการทำงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน (เช่น งานบ้าน งานอาสาสมัคร) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติกำลังจะหมดไป (Natural Depletion) หรือการพัฒนาคุณภาพสภาพแวดล้อมและสุขภาวะที่ยั่งยืน ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว จึงเป็นที่ถกเถียงว่าการพิจารณาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยอาศัย GDP เพียงอย่างเดียวอาจนำไปสู่การตัดสินใจนโยบายที่ไม่ครอบคลุมทุกมิติและไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ปัจจุบันมีการผลักดันแนวคิด Beyond GDP จะช่วยให้สามารถวัดความสำเร็จของการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม โดยคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบบัญชีประชาชาติเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้น การเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติเพื่อความยั่งยืนจึงเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนสำหรับประเทศและประชาชน (ธาราธร รัตนานุกรมิตร์, 2564)

2. ความสำคัญของระบบบัญชีประชาชาติ

ระบบบัญชีประชาชาติ (System of National Accounts: SNA) เป็นกรอบการบันทึกธุรกรรมทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศอย่างครบถ้วนทั้งในด้านการผลิต การใช้จ่าย รายได้ การออม และการลงทุน ตลอดจนระดับความมั่งคั่งของชาติในระยะเวลาหนึ่งปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) การมีระบบบัญชีประชาชาติที่ครบถ้วนเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจมหภาค เพราะช่วยให้รัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายสามารถวิเคราะห์ภาพรวมเศรษฐกิจ คาดการณ์ และวางแผนมาตรการต่าง ๆ เช่น นโยบายการคลังและการเงิน การจัดทำงบประมาณ และแผนพัฒนาในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบบัญชีประชาชาติแบบเดิมยังมุ่งเน้นวัดเฉพาะกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปและมูลค่าการตลาดของสินค้าและบริการหลักเป็นส่วนใหญ่ จึงมักละเลยต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและมิติทางสังคมอื่น ๆ เมื่อเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเน้นทั้งสามมิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ระบบบัญชีประชาชาติจึงจำเป็นต้องปรับปรุงขยายขอบเขตเพื่อรองรับการวัดผลที่ครอบคลุมมากขึ้น (หน่วยศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2561)

การบูรณาการมิติต่าง ๆ เหล่านี้รวมถึงการนำบัญชีสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบัญชีประชาชาติผ่านระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ (SEEA) ซึ่งเป็นบัญชีส่วนหนึ่งของระบบบัญชีประชาชาติเพื่อสะท้อนต้นทุนและมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เช่น การศึกษาเศรษฐกิจสีน้ำเงินของประเทศไทย พบว่าหากนับรวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ทั้งระบบจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการละเลยต่อต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมจะสะท้อนให้เห็นเศรษฐกิจที่เกินจริง (หน่วยศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ การขยายระบบบัญชีประชาชาติ อาทิ บัญชีสินทรัพย์มนุษย์ บัญชีเพื่อการกระจายรายได้ หรือบัญชีธุรกิจเพื่อสังคม เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้เห็นนโยบายการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive Growth) เพื่อสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนทุกกลุ่มในสังคม เช่น การประเมินการกระจายรายได้หรือค่าจ้างในระดับประชากร การติดตามการมีส่วนร่วมของกลุ่มเปราะบาง ฯลฯ (ธานี ชัยวัฒน์, พลอยไพลิน ถิ่นกาญจน์, และก้องภพ วงศ์แก้ว, 2559) ทั้งหมดนี้ช่วยให้การวางแผนและนโยบายรัฐ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง-No one left behind” สอดคล้องกับหลักการสำคัญของ SDGs ด้วยการปรับปรุงระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมมิติใหม่ ๆ เช่น สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ทางสังคม สถาบันเศรษฐกิจและธุรกิจจะสามารถรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในภาพรวมของประเทศได้ดีขึ้น เช่น การวิเคราะห์ต้นทุนที่ประหยัดได้จากการใช้วัตถุดิบรีไซเคิล

การติดตามต้นทุนพลังงานที่ลดลง หรือการจัดทำดัชนีชี้วัดทางสุขภาพและคุณภาพชีวิตในบัญชีสังคม เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกลยุทธ์และนโยบาย เช่น การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีสำหรับกิจการที่ลงทุนด้านพลังงานสะอาดหรือการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวัสดุหมุนเวียน (Material Circularity Index) และการวางแผนสาธารณสุขแบบบูรณาการ เป็นต้น นอกจากนี้ ระบบบัญชีประชาชาติที่ทันสมัยและครอบคลุมยังช่วยติดตามความก้าวหน้าของเป้าหมาย SDGs ในแต่ละข้อของประเทศได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความโปร่งใสในการประเมินผลงานและผลกระทบทางนโยบาย อีกทั้งส่งเสริมการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและระดับกลุ่มประชากรต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน (จිරนนท์ นาคสมทรง, 2563)

3. สาเหตุและผลกระทบจากการใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นตัวชี้วัดหลัก

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ถูกคิดค้นขึ้นมากกว่า 60 ปี ภายหลังกยุคสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อเป็นตัวชี้วัดมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการทั้งหมดที่ผลิตได้ภายในประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง ดัชนีนี้คำนวณจากสมการพื้นฐาน $Y = C + I + G + (X - M)$ ซึ่ง C (Consumption) คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน I (Investment) คือ รายจ่ายเพื่อการลงทุนของภาคเอกชน G (Government Spending) คือ รายจ่ายและการลงทุนของรัฐบาล และ X-M (Net Export) คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าสุทธิ การเปลี่ยนแปลงของ GDP ในแต่ละช่วงเวลาจึงสะท้อนทิศทางการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ของประเทศ เช่น หากปีหนึ่ง GDP ของไทยเท่ากับ 10 ล้านล้านบาท และปีต่อมาสูงเป็น 10.5 ล้านล้านบาท หมายความว่าเศรษฐกิจขยายตัวร้อยละ 5 ของปีนั้น ๆ เนื่องจาก GDP เป็นตัวเลขเดียวที่ย่อภาพรวมเศรษฐกิจที่ซับซ้อนไว้ ผู้กำหนดนโยบาย นักลงทุน และนักวิชาการ จึงนิยมใช้ GDP เป็นตัวชี้วัดปริมาณความมั่งคั่งและการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ GDP ยังเป็นมาตรฐานสากลที่ใช้เปรียบเทียบขนาดและศักยภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ผู้บริหารประเทศและสถาบันการเงินระหว่างประเทศจึงมักอ้างอิงอัตราการเติบโตของ GDP ในการประเมินสถานะเศรษฐกิจ ในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของ GDP โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ ซึ่งมักตั้งเป้าการเติบโตของ GDP ไว้ชัดเจน (ธาราธร รัตนานูรมิตร, 2564; ไทยรัฐ, 2567)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดให้ GDP เป็นตัวชี้วัดหลักมีข้อจำกัดสำคัญที่ถูกนักวิชาการหลายคนวิพากษ์วิจารณ์ เนื่องจาก GDP วัดเพียงมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิต เช่น สังคม วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม การเติบโตของ GDP จึงไม่เท่ากับการเพิ่มขึ้นของความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนเสมอไป (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2567) เช่น กิจกรรมเศรษฐกิจบางอย่างช่วยเพิ่ม GDP แต่มีต้นทุนทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมสูง เช่น ปัญหาจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ แม้ว่าจะทำให้การใช้จ่ายค่าน้ำมันและค่ารักษาพยาบาลสูงขึ้นซึ่งช่วยให้ GDP เพิ่มขึ้น แต่ก็ทำให้เกิดมลพิษและความแออัดที่ส่งผลเสียต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในทำนองเดียวกัน การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ล้วนเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่นับเป็น GDP แต่กลับทำลายทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในระยะยาว อีกประเด็นสำคัญ คือ ตัวชี้วัด GDP ไม่ได้สะท้อนการกระจายรายได้ภายในประเทศ กล่าวคือ GDP ต่อหัวที่เพิ่มขึ้นไม่ได้หมายความว่าทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน หากประชากรกลุ่มผู้มีรายได้มากจะได้รับประโยชน์มากกว่าประชากรกลุ่มคนรายได้น้อยจะไม่ได้รับส่วนแบ่งเพิ่มตามไปด้วย เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยเตือนว่ารายได้ส่วนใหญ่อาจตกอยู่กับคนส่วนน้อยของประเทศแล้ว การที่ GDP เติบโตแต่ช่องว่างความเหลื่อมล้ำยังสูงอยู่ จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า GDP เพียงอย่างเดียวสะท้อน “ความกินดีอยู่ดี” ของประชาชนได้จริงหรือไม่ (ไทยรัฐ, 2567) ผลกระทบใน 1) มิติเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการเน้น GDP

เป็นตัวชี้วัดหลักนั้นเห็นได้ชัดจากแนวทางการวางนโยบาย ภาครัฐจะส่งเสริมกิจกรรมที่คาดว่าจะเพิ่มตัวเลข GDP อย่างรวดเร็ว เช่น การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ การส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก หรือการกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ (ธาราธร รัตนานุมิตร, 2564) ตัวอย่างในไทย คือ โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่าหลายแสนล้านบาทที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศให้ GDP ขยายตัว กระบวนการเช่นนี้มีค่าใช้จ่าย เช่น การขยายงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหรือลดภาษี จนส่งผลให้ภาระหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในภาวะวิกฤติ เช่น ในช่วงโควิด 19 ที่ผ่านมา หนี้สาธารณะไทยพุ่งสูงถึงประมาณร้อยละ 57 ของ GDP จากเดิมประมาณร้อยละ 41 แสดงให้เห็นว่าเพื่อรักษาระดับ GDP ในฐานะเป้าหมาย หน่วยงานรัฐต้องกู้ยืมเงินเพิ่มอย่างมาก ซึ่งเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ตัวเลข GDP ไม่ได้สะท้อน นอกจากนี้ การมุ่งเป้าไปที่ GDP เพียงอย่างเดียวอาจทำให้การลงทุนในด้านอื่น ๆ ที่ไม่สะท้อนเป็นตัวเลข GDP อย่างมีนัยสำคัญถูกละเลย เช่น การพัฒนาทุนมนุษย์ ระบบสาธารณสุข และการส่งเสริม SMEs ที่สำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) 2) **มิติด้านสังคม** ผลจากการใช้ GDP เป็นตัวชี้วัดหลัก คือ การละเลยประเด็นทางสังคมเชิงคุณภาพทั้งความเหลื่อมล้ำและคุณภาพชีวิตของประชาชน แม้ GDP ต่อหัวจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่หากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์เท่ากับกลุ่มไฮแวลู (high-value) ก็จะทำให้ช่องว่างทางสังคมชัดเจน (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2567) การเติบโตของ GDP เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง เช่น ดัชนีความสุขหรือสัดส่วนประชากรที่อยู่เหนือเส้นความยากจน อาจไม่ได้ขยับตาม GDP อย่างชัดเจน คนรุ่นแรงงานที่อยู่ในสังคมเมืองและชนบทต่าง ๆ อาจยังเผชิญปัญหาค่าครองชีพสูง การเข้าถึงบริการสาธารณะ และโอกาสในการสร้างรายได้ยังไม่ทั่วถึง (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2567) และ 3) **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการขยายตัวตาม GDP เพียงอย่างเดียวทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรง เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ต้องใช้ทรัพยากรปริมาณมาก เช่น พื้นที่ป่าไม้ ดิน น้ำ และพลังงาน GDP ที่สูงขึ้นจึงไม่นับรวมต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ (ธาราธร รัตนานุมิตร, 2564) ธนาคารแห่งประเทศไทยชี้ว่า GDP ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม ที่อยู่เบื้องหลังกิจกรรมเศรษฐกิจและมลพิษต่าง ๆ ทั้งนี้ จึงมีการพูดถึงแนวคิด “GDP สีเขียว” (Green GDP) เพื่อหักลบต้นทุนทางธรรมชาติเหล่านี้ออกจาก GDP และเกิดความพยายามพัฒนาเครื่องมือวัดความก้าวหน้าทางสังคมที่มองภาพรวมมากขึ้น เช่น ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness) ของประเทศภูฏานที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพียงตัวเลข GDP

ผลกระทบเชิงนโยบายสาธารณะของการใช้งาน GDP เป็นแกนกลาง ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ทำให้รัฐบาลต้องออกแบบนโยบายที่มุ่งเน้นให้ตัวเลขดังกล่าวเพิ่มขึ้น เช่น ไทยอาจปรับงบประมาณและแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อหวังเพิ่มการลงทุนภาคเอกชนและรัฐ รวมทั้งเร่งรัดการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ ส่วนเรื่องสำคัญอื่น ๆ เช่น การกระจายรายได้ได้อย่างเป็นธรรม การพัฒนาคุณภาพแรงงาน หรือการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อาจได้รับความสนใจน้อยลง (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2567) ซึ่งศูนย์วิจัยธนาคารไทยพาณิชย์ให้ข้อสังเกตว่า การพัฒนาเชิงปริมาณตาม GDP เพียงอย่างเดียวทำให้มองไม่เห็นประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น ความเหลื่อมล้ำในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย และการลงทุนด้านทุนมนุษย์ที่ไม่เพียงพอ ภารกิจเหล่านี้จึงจำเป็นต้องเสริมด้วยการวัดและประเมินมิติอื่น ๆ ประกอบกับ GDP กล่าวโดยสรุป คือ การใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นตัวชี้วัดหลักนั้นเกิดจากความสะดวกและการยอมรับในระดับสากล แต่ก็มีผลกระทบต่อมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และนโยบายสาธารณะอย่างลึกซึ้ง ถึงแม้ GDP จะช่วยติดตามการเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้รวดเร็ว

แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพกลับถูกมองข้าม ธุรกิจและรัฐบาลอาจถูกจูงใจให้ละเลยประเด็นสำคัญที่ GDP ไม่ได้วัด เช่น ความเป็นธรรมทางสังคมและความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ในบริบทของประเทศไทย จึงมีความพยายามตั้งคำถามและเริ่มมองหามาตรวัดทางเลือกอื่นๆ ที่ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนควบคู่ไปกับ GDP เพื่อให้การวางนโยบายพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืนมากขึ้น

4. กรณีศึกษาการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติเพื่อความยั่งยืนของต่างประเทศ

การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เป็นแนวทางที่หลายประเทศได้นำมาใช้ เพื่อให้การวัดผลทางเศรษฐกิจมีความแม่นยำและสะท้อนความยั่งยืนในมิติที่หลากหลายมากขึ้น ดังกรณีศึกษาจาก 5 ประเทศที่มีแนวทางแตกต่างกันในการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติให้สามารถรองรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) **นิวซีแลนด์** เป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการวัดผลความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าตัวเลข GDP เพียงอย่างเดียว ใน พ.ศ. 2562 รัฐบาลภายใต้การนำของ จาซินดา อาร์เดิร์น ได้ประกาศ “งบประมาณเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี” (Well-being Budget) โดยมุ่งเน้นนโยบายที่แก้ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และสุขภาพจิตของประชาชนเป็นลำดับแรก นโยบายดังกล่าวแตกต่างจากวิธีการทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม โดยพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การบริหารงบประมาณของนิวซีแลนด์จึงมุ่งเน้นโครงการที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนมากที่สุด แนวทางที่นิวซีแลนด์นำมาใช้ คือ กรอบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Living Standards Framework) ที่จัดทำโดยกระทรวงการคลังนิวซีแลนด์ ซึ่งประเมินศักยภาพของทุน 4 ด้าน ได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนทางสังคม เพื่อให้เห็นภาพรวมความสมดุลของการพัฒนา นอกจากนี้นิวซีแลนด์ยังมีกฎหมาย Zero Carbon Act เพื่อมุ่งสู่การปล่อยก๊าซคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ภายใน ค.ศ. 2050 ทำให้การวางแผนงบประมาณต้องสอดคล้องกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม การใช้กรอบดังกล่าวทำให้รัฐบาลลงทุนในโครงการรักษสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงการจัดทำตัวชี้วัดด้านสุขภาพจิตและสังคมร่วมด้วย นิวซีแลนด์ริเริ่มนำแนวคิด “ความเป็นอยู่ที่ดี” มาใช้เป็นตัวชี้วัดหลักในการพัฒนาประเทศ ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะตัวเลขทางเศรษฐกิจ แต่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น การเพิ่มงบประมาณด้านการเลี้ยงดูเด็ก การปราบปรามความรุนแรงในครอบครัว และการสนับสนุนบริการสุขภาพจิต โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลจึงมีดัชนีชี้วัดที่เน้นคุณภาพชีวิตเป็นหลัก การบูรณาการมิตินี้ช่วยให้รัฐบาลสามารถประเมินผลความคุ้มค่าทางสังคมได้ (ปีติคุณ นิลถนอม, 2565) อีกทั้งนิวซีแลนด์ยังเป็นผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสะอาดและพลังงานหมุนเวียน เช่น ส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) และลงทุนในโครงการด้านพลังงานสีเขียว เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน แม้ว่านิวซีแลนด์จะมุ่งเน้น “คุณภาพชีวิต” และ “ความยั่งยืน” มากขึ้น แต่ระบบบัญชีประชาชาติยังคงใช้มาตรฐานสากล (SNA) ในการรายงานตัวเลขทางเศรษฐกิจหลัก เช่น GDP และ GNI ทั้งนี้ การคำนวณตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิตยังเป็นเรื่องที่ต้องใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าตัวเลข ทำให้มีความท้าทายในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งการเปลี่ยนนโยบายเชิงปริมาณ (เช่น เป้าหมายหนี้สาธารณะหรือเงินเฟ้อ) ไปสู่การพัฒนาตามหลักจิตวิทยาและสังคมอาจทำได้ยาก เนื่องจากยังไม่มีมาตรฐานบัญชีที่บูรณาการทั้งสองด้านอย่างสมบูรณ์ รัฐบาลจึงต้องเผชิญความท้าทายในการปรับกรอบนโยบายให้สอดคล้องกับการวัดค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ (นุรไอณี เต็นบุรณะ, และ ธนวิทย์ บุญสิทธิ์, 2564; ปีติคุณ นิลถนอม, 2565)

2) **ภูฏาน** เป็นกรณีตัวอย่างที่โดดเด่นของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งกษัตริย์จิกมี วังชุก ทรงประกาศแนวคิด “ความสุขมวลรวมประชาชาติ” (Gross National Happiness: GNH) ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เกื้อกูลสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมควบคู่กับเศรษฐกิจ ภูฏานให้ความสำคัญของภูฏานระบุให้ต้องอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของประเทศไว้ ทำให้ภูฏานเป็นประเทศแรกของโลกที่วางกลไกนโยบายให้ “ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม” เป็นหนึ่งในเสาหลักการพัฒนา ภูฏานจึงไม่พึ่งแต่ตัวชี้วัด GDP เพียงอย่างเดียว แต่ผสมผสานตัวชี้วัดเชิงคุณภาพของชีวิตและความสุขของประชาชนเข้ามาด้วย แนวทางหลักของภูฏานนำมาใช้ คือ การใช้ดัชนี GNH แทนการเน้น GDP เป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จ โดยมีแกนหลัก 4 เสาหลักที่ครอบคลุมมิติทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล เสาหลักสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมที่เที่ยงธรรมและยั่งยืน 2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม 3) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และ 4) ธรรมาภิบาลที่ดี โดยเสาหลักด้านสิ่งแวดล้อมของ GNH เน้นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจต้องเกิดควบคู่กับการรักษาทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเน้นการจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศอย่างสมดุล ภูฏานได้ปฏิบัติแนวคิดการพัฒนาชาติด้วยการให้ความสำคัญกับ “ความสุข” และคุณภาพชีวิตของประชาชนเหนือดัชนี GDP การสร้างดัชนี GNH ทำให้ภูฏานถือเป็นต้นแบบของการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด (อิสรากรณ์ ผู้กฤตยาคามี, 2565) ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลภูฏานยังได้บรรจุแนวคิด GNH ในรัฐธรรมนูญและนโยบายประเทศ เช่น กฎหมายการศึกษาระบุให้ธรรมชาติและสังคมเป็นเนื้อหาเรียนรู้ ภูฏานจึงสามารถสร้างระบบการวัดผลที่รวมมิติทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ด้วยกัน ความสำเร็จของแนวคิด GNH ทำให้ระดับความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาลสูง และสหรัฐอเมริกาได้ประกาศภูฏานเป็น “ประเทศที่มีความสุขมากที่สุดในโลก” (ปรีดี บุญซื่อ, 2566) นอกจากนี้ ภูฏานยังมีนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เข้มข้น เช่น ปลอดล็อกเศรษฐกิจบางส่วนเพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล และเป็นประเทศที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์สุทธิเป็นลบ ทำให้ได้ชื่อว่า “Carbon-negative Country” แม้ว่าวิธีวัดความสำเร็จด้วย GNH จะเป็นนวัตกรรมที่ได้รับความชื่นชม แต่ก็มีข้อจำกัดเชิงปฏิบัติ เช่น การรวบรวมข้อมูลอาจไม่ครอบคลุมมากเท่าบัญชีประชาชาติทั่วไป และความหมายของความสุขมีนามธรรม ทำให้ยากต่อการวัดค่าที่เป็นตัวเลข นอกจากนี้ นักวิจารณ์บางส่วนระบุว่า ภูฏานยังคงเผชิญปัญหา เช่น ความยากจน แก๊งค์อาชญากรรม ฯลฯ แม้จะมี GNH ไว้บังคับใช้ก็ตาม แต่ภูฏานยังต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากต่างประเทศในบางโครงการ ทำให้การดำเนินนโยบายใด ๆ ถูกจำกัดด้วยทรัพยากรและขอบเขตของนโยบายระดับรัฐ การใช้ GNH วัดผลอาจไม่สอดคล้องโดยตรงกับระบบบัญชีประชาชาติแบบสากล (SNA) จึงยังไม่มีผลการบูรณาการ GNH เข้ากับรายงานเศรษฐกิจหลักอย่างเป็นทางการเต็มรูปแบบ ความท้าทายคือต้องรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ได้อย่างต่อเนื่อง (ปรีดี บุญซื่อ, 2566; วงพจน์ สิงหา, ม.ป.ป.)

3) **เนเธอร์แลนด์** เป็นประเทศที่มีความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล ในอดีตผ่านการปฏิวัติอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วจนเกิดมลพิษทางน้ำและอากาศ ดังนั้น รัฐบาลจึงริเริ่มแนวทางพัฒนาแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) อย่างเต็มรูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ใน พ.ศ. 2564 เนเธอร์แลนด์ประกาศใช้แผนแม่บทเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Roadmap) โดยตั้งเป้าทำให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนครอบคลุมทุกภาคส่วนภายในปี พ.ศ. 2593 (สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย, 2565) ส่วนทางด้านพลังงาน เนเธอร์แลนด์มุ่งสู่ Carbon Neutrality ภายใน ค.ศ. 2050 รัฐบาลส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนอย่างเข้มงวด รวมทั้งลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของโครงข่ายไฟฟ้าและสนับสนุนเทคโนโลยีสะอาด เช่น กังหันลมนอกชายฝั่งและพลังงานแสงอาทิตย์

นโยบายเชิงบูรณาการเหล่านี้สะท้อนความพยายามของเนเธอร์แลนด์ที่จะสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์, 2567) เนเธอร์แลนด์ได้นำการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและบัญชีทุนธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของระบบบัญชีประชาชาติ โดยอาศัยกรอบ SEEA (System of Environmental-Economic Accounting) เพื่อวัดมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและบริการนิเวศวิทยา โดยในระดับยุโรป สำนักงานสถิติยุโรปได้สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกจัดทำบัญชีเงินทุนสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounts) อย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันเนเธอร์แลนด์ได้ร่วมมือกับองค์กรนานาชาติในการพัฒนาการวัดมูลค่าทุนธรรมชาติ (สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย, 2565) โมเดลนี้ทำให้รัฐบาลสามารถติดตามสถานะของทรัพยากร ธุรกิจ และประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง การบรรจุเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ในนโยบายระดับชาติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่หมุนเวียน เช่น โลหะและฟอสซิลลงร้อยละ 50 ภายใน ค.ศ. 2030 และมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนเต็มรูปแบบใน ค.ศ. 2050 (สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้ เนเธอร์แลนด์ยังพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีการจัดการขยะและมูลฝอย เช่น ระบบรีไซเคิลขั้นสูง ตลอดจนการจัดเก็บภาษีเพื่อสนับสนุนการรีไซเคิลอิเล็กทรอนิกส์ โครงการเหล่านี้ช่วยลดปริมาณขยะและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เช่น โรงแรมกักตะกอนดิน (Worm Hotel) เพื่อย่อยเศษอาหารเป็นปุ๋ย (สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย, 2565) ส่วนในด้านพลังงาน นโยบายสนับสนุนการลงทุนในกังหันลมนอกชายฝั่งและเซลล์แสงอาทิตย์ซึ่งอาเซียนได้มีโครงการร่วมมือกับเนเธอร์แลนด์ในเรื่องดังกล่าว แม้เนเธอร์แลนด์จะมีวิสัยทัศน์ชัดเจน แต่ยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล ทำให้ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการป้องกันน้ำท่วมอยู่ตลอด นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนเต็มรูปแบบต้องอาศัยการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมในวงกว้าง ซึ่งอาจเจอแรงต้านจากกลุ่มผู้ประกอบการเดิมและต้องใช้งบประมาณสูง การสร้างบัญชีสิ่งแวดล้อมยังคงต้องใช้ข้อมูลเชิงลึกและเทคนิคเฉพาะในการประเมินมูลค่าบางภาคส่วนอาจยังไม่มีข้อมูลพร้อมเพียงพอ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพยายามขับเคลื่อนโครงการวิจัยและให้ความรู้แก่ธุรกิจและประชาชน เพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนในระยะยาว (นุรีไอณี เต็นบุรณะ, และ ธนวิทย์ บุญสิทธิ์, 2564; ลงทุนแมน, 2564)

4) **แคนาดา** เป็นประเทศทรัพยากรธรรมชาติขนาดใหญ่ของโลกและเผชิญความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูง รัฐบาลแคนาดาจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยนายกรัฐมนตรี จัสติน ทรูโด ได้ประกาศเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนร้อยละ 40 ภายใน ค.ศ. 2030 ซึ่งรวมถึงการลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลภายในประเทศ แคนาดาลงทุนในโครงการด้านพลังงานสะอาดหลายรายการเพื่อสนับสนุนเป้าหมายนี้ เช่น ให้ความสำคัญกับรถยนต์ไฟฟ้า (EV) กำหนดให้ใน ค.ศ. 2026 รถยนต์และรถบรรทุกใหม่ร้อยละ 20 ต้องมีการปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ และกำหนดการใช้รถยนต์ EV ทั้งหมดภายใน ค.ศ. 2035 รวมถึงส่งเสริมการก่อสร้างอาคารเขียวและอุตสาหกรรมสีเขียวอื่น ๆ นโยบายเหล่านี้ทำให้แคนาดาก้าวขึ้นเป็นหนึ่งในประเทศกลุ่ม G7 ที่มีความมุ่งมั่นด้านพลังงานสะอาดสูง แต่ก็ยังต้องต่อสู้กับความพึ่งพาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ แคนาดาใช้ในการเชื่อมโยงความยั่งยืนกับบัญชีประชาชาติ ประกอบด้วยการจัดทำบัญชีทรัพยากรและบัญชีสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environmental Accounts) ควบคู่กับบัญชีหลักของ SNA ซึ่งช่วยให้รัฐบาลและนักนโยบายเห็นภาพมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำมัน แห่ล่งถ่านหิน ดินน้ำมัน และน้ำใต้ดิน ใน ค.ศ. 2019 แคนาดาได้เข้าร่วมความร่วมมือกับสหรัฐฯ และออสเตรเลียในการพัฒนาการบัญชีทุนธรรมชาติทั่วโลก (Partnership on Nature Capital Accounting) เพื่อสนับสนุนการวัดคุณค่าทางธรรมชาติอย่างเป็นระบบ โครงการนี้ช่วยให้การบัญชีระดับชาติสะท้อนถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

มากขึ้น ต่อมา ธนาคารกลางและกระทรวงสิ่งแวดล้อมของแคนาดาเริ่มนำระบบบัญชีเชิงเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมมาใช้ประเมินนโยบายเพื่อสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs แคนาดาได้พัฒนาตัวชี้วัดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนภายใต้ชื่อ Canadian Index of Wellbeing: CIW ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุมมิติด้านสุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมถึงผสมผสานการพัฒนาด้านเศรษฐกิจกับการลดคาร์บอน ผ่านการลงทุนขนาดใหญ่ในพลังงานสะอาดและระบบขนส่งสีเขียว ทำให้มีความก้าวหน้า เช่น แคนาดาเป็นหนึ่งในผู้นำระดับโลกด้านเทคโนโลยี Carbon Capture and Storage: CCS และติดตั้งระบบเก็บพลังงานจากแม่น้ำใหญ่มากมาย อีกทั้งประเทศยังได้จัดทำ “กองทุนเพื่อธรรมชาติ (Nature Fund)” สนับสนุนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม การบัญชีประชาชาติยังคงต้องพัฒนา โดยเฉพาะการรวมค่าความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมไว้ใน GDP (Green GDP) และปรับปรุงบัญชีทุนเพื่อสะท้อนการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะแตกต่างจากหลายประเทศโดยเน้นงานแก้ไขสภาพภูมิอากาศมากขึ้น แต่แคนาดาก็ประสบความท้าทายเชิงโครงสร้าง เช่น การพึ่งพารายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติสูง ทำให้การลดการใช้ฟอสซิลเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ การรวบรวมข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมยังมีต้นทุนสูง ต้องอาศัยการประเมินมูลค่าที่เชื่อถือได้ ในบางครั้งผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมยังถูกมองข้าม เนื่องจากการเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วน ข้อจำกัดทางเทคนิคเหล่านี้ทำให้การบูรณาการข้อมูลหลายมิติเข้ามาใน SNA ยังเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและทรัพยากรพัฒนา การสร้างดัชนีความยั่งยืนของประชาชาติที่ครบถ้วนยังถือเป็นความท้าทายสำคัญของแคนาดา (อิสรากรณ์ ผู้กฤตยาคามิ, 2565; Canadian Index of Wellbeing, n.d.)

5) **สหราชอาณาจักร** เป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการบูรณาการสิ่งแวดล้อมเข้ากับบัญชีประชาชาติ โดยในช่วงทศวรรษ 2550 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการทุนธรรมชาติ (Natural Capital Committee: NCC) ขึ้น เพื่อเสนอแนวทางและให้คำปรึกษาในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมระยะยาว 25 ปี (Natural Capital Plan) คณะกรรมการนี้มีบทบาทจัดทำบัญชีทุนธรรมชาติแห่งชาติ (National Natural Capital Accounts) และระบุพื้นที่หรือระบบนิเวศที่จำเป็นต้องฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน ภายใต้นโยบายดังกล่าว สหราชอาณาจักรจึงได้เริ่มรายงานบัญชีเชิงสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ เช่น บัญชีมลพิษ บัญชีพลังงาน และบัญชีธรรมชาติ ซึ่งนำมาใช้ในการประเมินนโยบาย เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือการจัดการพื้นที่คุ้มครอง อังกฤษได้พัฒนาบัญชีระบบนิเวศ (Ecosystem Accounts) ตามแนวทาง SEEA-EEA (Environmental-Ecosystem Accounts) โดยครอบคลุมการประเมินมูลค่าบริการนิเวศวิทยาที่เอื้อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ อาทิ ระบบนิเวศป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำต่าง ๆ นอกจากนี้ ธนาคารแห่งอังกฤษ (ONS) ได้จัดทำบัญชีธรรมชาติ (Natural Capital Accounts) ซึ่งรวมมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ทรัพยากรพลังงาน คุณภาพสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นข้อมูลรอง เพื่อให้สอดคล้องกับบัญชี GDP และ GNI แบบดั้งเดิม การบูรณาการนี้ทำให้หน่วยงานรัฐสามารถประเมิน “ต้นทุนสิ่งแวดล้อม” ในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ได้ชัดเจนมากขึ้น สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศแรกที่บรรจุแนวคิดทุนธรรมชาติลงในการวางแผนเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดให้เศรษฐกิจต้องรับผิดชอบต่อทุนธรรมชาติ ปัจจุบันอังกฤษรายงานบัญชีทุนธรรมชาติแห่งชาติ (Natural Capital Accounts) ต่อคณะกรรมการ NCC ในทุกปี โดยบัญชีเหล่านี้ใช้ประเมินค่าระบบนิเวศเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น มูลค่าความสมบูรณ์ของป่าไม้หรือการปนเปื้อนของน้ำ ซึ่งขับเคลื่อนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตัวอย่างหนึ่ง คือ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและต้นทุนด้านมลภาวะเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ การนำข้อมูลเชิงนิเวศมาเสริมกับบัญชีประชาชาติช่วยสร้างความตระหนักต่อ “ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม” ที่ถูกมองข้ามมายาวนาน ยิ่งไปกว่านั้น

สหราชอาณาจักรยังได้เชื่อมโยงข้อมูลทุนธรรมชาติเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม 25 ปี เพื่อกำหนดประเด็นที่ต้องดำเนินการฟื้นฟูเชิงนิเวศเป็นพิเศษ แม้สหราชอาณาจักรจะพัฒนาระบบบัญชีทุนธรรมชาติไปได้มาก แต่การบูรณาการให้ครอบคลุมทั้งประเทศยังมีอุปสรรค เช่น ความไม่แน่นอนของมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติที่ประเมินได้ ข้อมูลบางส่วนยังเป็นแบบประมาณการ (Proxy) และต้องอาศัยเทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ใหม่ ๆ ในการตีมูลค่า อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งส่งผลให้แนวทางการดำเนินงานอาจสั้นคลอน ในบางช่วง กรอบทางการเมืองอาจให้ความสำคัญกับเป้าหมายระยะสั้นมากกว่า ในขณะที่ระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมต้องการข้อมูลระยะยาวและความต่อเนื่อง นอกจากนี้ บัญชีประชาชาติหลักยังไม่รวมต้นทุนสิ่งแวดล้อมโดยตรง ทำให้การรายงาน GDP ของสหราชอาณาจักรไม่สะท้อนความสูญเสียธรรมชาติอย่างเต็มที่ แม้จะมีบัญชีเสริม แต่ผลจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมบางอย่างอาจยังไม่ถูกนำเข้ามาคำนวณจนหมด การขยายฐานข้อมูลและยกระดับการประเมินให้เป็นระบบที่แม่นยำมากขึ้นจึงเป็นงานสำคัญที่ต้องดำเนินต่อไป (รพีพัฒน์ อิงคสิทธิ์, 2561)

จากกรณีศึกษาของ 5 ประเทศดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศมีแนวทางเฉพาะในการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติให้สะท้อนความยั่งยืนมากขึ้น แนวทางเหล่านี้ช่วยให้สามารถออกแบบนโยบายที่ไม่เพียงคำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนและความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบบัญชีประชาชาติเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการวัดผลทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นตัวชี้วัดหลักที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่า GDP จะเป็นมาตรฐานในการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถสะท้อนคุณภาพชีวิตของประชาชน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างครบถ้วน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยเพิ่มตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างแท้จริง การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติสามารถดำเนินการได้ในสองมิติหลัก ในส่วนของแนวทางเชิงนโยบาย ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ การเพิ่มตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสะท้อนต้นทุนทางทรัพยากร และการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ขณะที่แนวทางเชิงปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาแบบสถิติให้แม่นยำขึ้น การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมกว่า GDP จะช่วยให้ภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สมดุลและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม การปฏิรูปดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแท้จริง

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สะท้อนมูลค่าผลผลิตในประเทศ แต่ไม่ได้สะท้อนคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ดังนั้น การพัฒนาตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านสังคมและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น นโยบายที่เหมาะสมควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาดัชนีความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being Index) และดัชนีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่แท้จริง (Genuine Progress Indicator: GPI) ซึ่งรวมปัจจัย

ด้านรายได้ การเข้าถึงบริการสาธารณสุข การศึกษา ความมั่นคงทางอาชีพ และความพึงพอใจในชีวิต การนำตัวชี้วัดเหล่านี้มาใช้จะช่วยให้ภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนมากขึ้น เช่น การเพิ่มสวัสดิการด้านสุขภาพ การปรับปรุงระบบภาษีให้ลดความเหลื่อมล้ำ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้จำเป็นต้องอาศัยการปรับปรุงระบบสถิติของรัฐบาลให้สามารถจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง รวมถึงต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ

2) การบูรณาการตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในระบบบัญชีประชาชาติ เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป มลพิษทางอากาศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม GDP ไม่ได้สะท้อนต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ ดังนั้นการเพิ่มตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเข้าไปในระบบบัญชีประชาชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น แนวทางเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ การพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจสีเขียว (Green National Accounts) ซึ่งรวมต้นทุนของการทำลายสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้ามาในการคำนวณ ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ Green GDP ซึ่งปรับค่าจาก GDP ปกติโดยหักลบผลกระทบทางลบที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และดัชนีความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability Index: ESI) การนำแนวทางนี้มาใช้จะช่วยให้ภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายที่สมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) เพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษและการให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ธุรกิจที่ใช้พลังงานสะอาด

3) การพัฒนาโครงสร้างระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ธุรกิจจำนวนมากเกิดขึ้นในแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การค้าขายผ่านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) บริการดิจิทัล และสกุลเงินดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ระบบบัญชีประชาชาติแบบเดิมยังไม่สามารถบันทึกมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากภาคส่วนเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน แนวทางเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ การพัฒนาระบบบัญชีเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Accounts) ซึ่งสามารถติดตามและวัดมูลค่าของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างแม่นยำ ตัวชี้วัดที่สำคัญอาจรวมถึงมูลค่าการค้าดิจิทัล (Digital Trade Value) และสัดส่วนของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP การดำเนินการนี้ต้องอาศัยการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษีในธุรกรรมออนไลน์ และการพัฒนาเครื่องมือทางสถิติที่สามารถติดตามข้อมูลทางเศรษฐกิจในภาคดิจิทัลได้อย่างแม่นยำ

4) การส่งเสริมตัวชี้วัดที่สะท้อนความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ GDP สามารถเพิ่มขึ้นได้แม้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้น ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนการกระจายรายได้และความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Gini Coefficient) และดัชนีสัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากร การใช้ตัวชี้วัดเหล่านี้จะช่วยให้ภาครัฐสามารถออกนโยบายที่ลดความเหลื่อมล้ำได้ในเรื่องของการกำหนดอัตราภาษีก้าวหน้า และการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจขนาดเล็ก

5) การปรับปรุงมาตรฐานระบบบัญชีประชาชาติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล มาตรฐานการคำนวณ GDP และบัญชีประชาชาติยังแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบบัญชีประชาชาติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ได้แก่ ระบบบัญชีประชาชาติฉบับปี 2008 (SNA 2008) และกรอบบัญชีประชาชาติแบบขยาย (Extended National Accounts Framework)

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมกว่า GDP จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจ โดยใช้เทคโนโลยีชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ช่วยให้สามารถวัดผลการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ละเอียดและแม่นยำยิ่งขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้สามารถติดตามพฤติกรรมทางเศรษฐกิจจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น การค้าออนไลน์ การบริโภคภายในประเทศ และภาคการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างฐานข้อมูลที่ครอบคลุมต้องทำงานร่วมกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายและสะท้อนภาพรวมของเศรษฐกิจ เช่น ข้อมูลแรงงาน การบริโภค การผลิตข้อมูลทางสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยี เช่น การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Computing) จะช่วยให้การจัดเก็บและการประมวลผลข้อมูลเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย โดยข้อมูลจากทุกแหล่งสามารถรวมกันเพื่อให้มองเห็นภาพรวมทางเศรษฐกิจที่แท้จริง นอกจากนี้ การใช้ห่วงโซ่หน่วยข้อมูล (Blockchain) ในการจัดเก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและลดความเสี่ยงจากการทุจริต ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือสูงขึ้น

2) การเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานด้านสถิติและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลเศรษฐกิจที่หลากหลายต้องอาศัยบุคลากรที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญในด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานด้านสถิติจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการฝึกอบรมให้สามารถใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัย เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเศรษฐมิติ (Econometrics) และการเรียนรู้ของเครื่องจักรกล (Machine Learning) จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภาครัฐควรจัดตั้งโครงการฝึกอบรมและหลักสูตรวิจัย โดยมีการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยและองค์กรวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางด้านการจัดการข้อมูลทางเศรษฐกิจให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างศูนย์วิจัยที่สามารถผลิตเครื่องมือและโมเดลการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริงของประเทศได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานด้านสถิติและบุคลากรในด้านการจัดการข้อมูลจะช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจจากหลายแหล่งได้อย่างแม่นยำ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจทางนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติ การปรับปรุงระบบบัญชีประชาชาติให้ครอบคลุมกว่า GDP จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเอกชนที่มีข้อมูลและทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ระบบข้อมูลเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมความร่วมมือ คือ การสร้างเครือข่ายข้อมูลที่เปิดโอกาสให้ภาครัฐสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชนได้ โดยภาครัฐควรจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลเศรษฐกิจ ที่สามารถใช้ข้อมูลจากทั้งสองภาคส่วนในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนจะช่วยให้สามารถพัฒนาระบบข้อมูลที่มีความแม่นยำ และครอบคลุมได้มากยิ่งขึ้น เช่น การรวบรวมข้อมูลจากภาคธุรกิจและข้อมูลการค้าออนไลน์ เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของเศรษฐกิจดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การรวบรวม

และวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจเป็นไปอย่างราบรื่น พร้อมยังสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ

4) การเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่ายและโปร่งใส ข้อมูลทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้โดยประชาชนและนักลงทุนทั่วไป หากข้อมูลเศรษฐกิจซับซ้อนหรือมีการนำเสนอที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้การนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้ยาก ดังนั้น การเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจและโปร่งใสจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติที่ครอบคลุมกว่าการใช้ GDP ภาครัฐสามารถเผยแพร่ข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานสถิติหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยให้ผู้ใช้งานทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเศรษฐกิจได้โดยง่าย นอกจากนี้ ควรมีการใช้กราฟิกและอินโฟกราฟิกในการนำเสนอข้อมูล เพื่อช่วยให้ข้อมูลเศรษฐกิจซับซ้อนกลายเป็นเรื่องง่ายในการทำความเข้าใจ การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจจะทำให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจและสังคม

5) การปรับปรุงกฎหมายและกรอบนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลทางเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติที่ครอบคลุมกว่า GDP จำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูลทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี การปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดทำสถิติและการพัฒนามาตรฐานการเก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจจะช่วยให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง ควรมีการกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเศรษฐกิจเป็นไปตามหลักสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด และสนับสนุนให้ภาครัฐร่วมกับหน่วยงานด้านสถิติต่าง ๆ ปรับปรุงแนวปฏิบัติในการเก็บข้อมูลตามมาตรฐานสากล

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2555). มิติด้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งในเวทีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน Rio+20. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.udd.go.th/WEB_UNCCD/Article/Article_October2555.pdf
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2567). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของเนเธอร์แลนด์จากสถานการณ์ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.ditp.go.th/en/post/188344>
- จักรินทร์ ภาณุวงศ์. (2563). แนวทางการปรับปรุงมาตรการภาษี เพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=8051&context=chulaetd>
- จิรนนท์ นาคสมทรง. (2563). เศรษฐกิจหมุนเวียนหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและบทบาทของการบัญชี. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/download/237588/165979>
- GDP ตัวชี้วัดความ“กินดี-อยู่ดี”ของประชาชนจริงหรือ? เมื่อเศรษฐกิจโต แต่รายได้อาจตกอยู่กับคนส่วนน้อย. (2567). ไทยรัฐ. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thai_economics/2816832

- ณัฐธิญา ราชธิสาร, และคณะ. (2563). ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.huso.tsu.ac.th/ncom/husoicon2021/fullPDF/202115133725-462.pdf>
- เดชทัช คลายโศภก. (2563). การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวในกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงปานกลางสูง และปานกลางต่ำ และผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/download/175653/168638>
- ธานี ชัยวัฒน์, พลอยไพลิน ถิ่นกาญจน์, และก้องภพ วงศ์แก้ว. (2559). 'Inclusive Growth' ทางลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นไปได้. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568 จาก <https://tdri.or.th/2016/01/inclusive-growth-new-development-model/>
- ธารารธร รัตนานุกรมิตร. (2564). Future of GDP: ความสุขและชีวิตที่ดี. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.thailandfuture.org/post/future-of-gdp-ความสุขและชีวิตที่ดี>
- นิวซีแลนด์ฉีกแนวแผนงบประมาณ เน้น “ความเป็นอยู่ที่ดี” ของประชาชนมาก่อน. (2562). สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก <https://prachatai.com/journal/2019/06/82950>
- นุรไอณี เต็มบุรณะ, และ ธนวิทย์ บุญสิทธิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีการพัฒนามนุษย์และดัชนีความสุขของประเทศทั่วโลก. สืบค้น 18 เมษายน 2568 จาก <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/AJntc/article/view/1705>
- เนเธอร์แลนด์ ประเทศเล็ก ๆ แต่พัฒนาถึงขีดสุด. (2564). ลงทุนแมน. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.longtunman.com/28602>
- ปรีดี บุญซื่อ. (2566). บทเรียนจากภูฏาน ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสุขมากที่สุดในโลก. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2568 จาก https://thaipublica.org/2023/04/pridi347_gnh/
- ปิตีคุณ นิลถนอม. (2565). เกาไม่ถูกที่คัน? ความพยายามของนิวซีแลนด์ในการสร้างความเชื่อมั่นและตอบโจทย์ความต้องการของชาวเมารี. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2568 จาก <https://thaipublica.org/2022/09/pitikhun-nilthanom-25/>
- Measuring National Wellbeing ความอยู่ดีมีสุขมวลรวมประชาชาติ. (2556). สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก <https://prachatai.com/journal/2013/03/45676product/9473/gvlj8mkmjh/In-focus-WEF-DAVOS-20240426.pdf>
- ภาวิน ศิริประภาณุกุล. (2555). ระบบภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2568 จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/3975/tax-Pawin-Siriprapanukul.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- รพีพัฒน์ อิงคสิทธิ์. (2561). ป่าผืนนั้นราคาเท่าไร. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก <https://themomentum.co/natural-capital-evaluation/>
- วรพจน์ สิงหา. (ม.ป.ป.). GNH-จีเอ็นเอช “ดัชนีชี้วัดความสุข”: มุมมองจากภูฏาน. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2568 จาก <http://www.jpthai.org/content/PT75/PT75-Happiness.pdf>

- วิโรจน์ นรารักษ์. (ม.ป.ป.). **การจัดทำสถิติรายได้ประชาชาติรายปีแบบดัชนีลูกโซ่**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก [https://www.thai-german-cooperation.info/download/20140821_eedp_07_chained_volume_measures%20\(CVM_industrial_service.pdf](https://www.thai-german-cooperation.info/download/20140821_eedp_07_chained_volume_measures%20(CVM_industrial_service.pdf)
- ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์. (2567). **ภาคอุตสาหกรรมและการลงทุนที่เนเธอร์แลนด์ให้ความสนใจ**. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2568 จาก <https://globthailand.com/netherland-23092024/>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2567). **ก้าวต่อไปของเทคโนโลยีพัฒนาเศรษฐกิจไทย ภายใต้โลกที่ไม่แน่นอน**. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/file/>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). **โครงการประเทศไทยในอนาคต Future Thailand: มิติที่ 6 เศรษฐกิจไทย เศรษฐกิจโลก เกษตรกรรมและบริการ**. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2568 จาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2023/11/2021_04_Future-Thailand-มิติที่6.pdf
- สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย. (2565). **นโยบาย Circular Economy จาก 3 ประเทศต้นแบบที่สร้างทางรอดให้ชาติ การดำเนินธุรกิจ การใช้ชีวิตของผู้คน**. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.globalcompact-th.com/3CEModels>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **การจัดทำบัญชีประชาชาติภาครัฐบาล**. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/data1933011116.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). **คู่มือแนวปฏิบัติการจัดทำระบบบัญชีเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก https://catalogapi.nso.go.th/api/doc/department/D08/SD08_08/SD08_08_55_7.pdf
- สำนักบัญชีประชาชาติ. (2550). **ผลการจัดทำบัญชีประชาชาติของประเทศไทย ตามมาตรฐานสากล ค.ศ. 1993 เบื้องต้น**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12674&filename=national_account
- หน่วยศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. (2561). **การพัฒนารอบการจัดทำระบบบัญชีเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (SEEA Blue Economy) ที่เหมาะสมสำหรับบริบทประเทศไทย**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2568 จาก https://elibrary.tsri.or.th/fullP/SRI6030702/SRI6030702_full.pdf
- อิสรากรณ์ ผู้กฤตยาคามิ. (2565). **‘จัสติน ทรูโด’ ย้ำเป้าหมาย ลดการปล่อยคาร์บอนลง 40% ภายในปี 2030 และยุโรปต้องหยุดพึ่ง ‘รัสเซีย’ หันหน้าหา ‘พลังงานสะอาด’**. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2568 จาก <https://themomentum.co/report-trudeau-carbon/>

ภาษาอังกฤษ

Canadian Index of Wellbeing. (n.d.). Retrieved April 30, 2025 from <https://nccdh.ca/resources/entry/canadian-index-of-wellbeing>